



NIEZALEŻNY SAMORZĄDNY ZWIĄZEK ZAWODOWY

Listonoszy Poczty Polskiej

Gorzów Wlkp. 04.01.2022r.

Rzecznik Praw Obywatelskich
Al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Dotyczy: wcześniejszej emerytury dla grupy zawodowej listonoszy

Działając w imieniu organizacji związkowej, przedkładam opinię prawną wskazującą na to, w jaki sposób zmieniała się sytuacja emerytalna listonoszy. Na dzień dzisiejszy listonosze nie mają prawa do wcześniejszej emerytury, chociaż ich praca od dekad nie ulega zmianie. Listonosze narażeni są na upały, na mrozy, na deszcz. W zasadzie nie otrzymują specjalistycznej odzieży ochronnej. Pracują w ciągłym ruchu i noszą ciężkie torby. W ubiegłych latach listonosze byli uprawnieni do wcześniejszej emerytury. Naszym zdaniem to uprawnienie winno być przywrócone. Trudno bowiem wyobrazić sobie 65 letniego listonosza. Zawód listonosza to taki zawód, w którym dopracowanie do 65 roku życia na tym stanowisku jest praktycznie nierealne z uwagi na obciążenie, choroby, zmiany warunków temperatury itp.

Wobec tego, wnosimy o pomoc w uzyskaniu utraconych praw emerytalnych dla listonoszy. Byłoby nam miło, gdyby Rzecznik Praw Obywatelskich wsparł nas w podjęciu inicjatywy ustawodawczej w tym zakresie, a także ustosunkował się do naszego pisma.

W zał. opinia prawna

Z poważaniem

PRZEWODNICZĄCY
Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego
Listonoszy Poczty Polskiej
Piotr Świątek



Gliwice, dnia 7.12.2021 r.

OPINIA PRAWNA

Pytanie: interpretacja i wyjaśnienie kwestii warunków szczególnych i ewentualnie przysługujących praw dla listonoszy: pieszych, rowerowych, motorowerowych i motocyklowych, na podstawie dostarczonych dokumentów przez kolegów listonoszy na zarządzie Krajowym.

Emeryturach w warunkach szczególnych doczekała się kilku regulacji w przepisach prawa. Pierwszą jest art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który brzmi:

1. Ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz

2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

2. Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Podstawą ustalenia pracy w warunkach szczególnych było Zarządzenie Rady Ministrów z 7.02.1983 roku, które w wykazie A dziale VIII poz. 22 wskazywało doręczycieli przesyłek pocztowych i telegramów, którzy nie używają do prac samochodów. Na tej podstawie listonosze mieli prawo do wcześniejszej emerytury.

Regulacja ta jest regulacją „wymierającą”, ponieważ odpowiedni staż należało uzyskać na dzień wejścia w życie ustawy tj. 1.1.1999 roku.

Ustawa z dnia 19.12.2008 roku miała na celu utrzymanie wcześniejszych emerytur w warunkach szkodliwych. Jednakże do uzyskania emerytury należało posiadać staż przed 1.1.1999 na „starych zasadach” oraz staż określony w ustawie o emeryturach pomostowych. Regulacja wygląda następująco:

Art. 4. Prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Ustawa redefiniowała prace w warunkach szczególnych i obecna regulacja wygląda następująco:

Art. 3.

1. Prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy.

2. Czynniki ryzyka, o których mowa w ust. 1, są związane z następującymi rodzajami prac:

- 1) w szczególnych warunkach determinowanych siłami natury:

a) prace pod ziemią,

b) prace na wodzie,

c) prace pod wodą,

d) prace w powietrzu;

2) w szczególnych warunkach determinowanych procesami technologicznymi:

a) prace w warunkach gorącego mikroklimatu - prace wykonywane w pomieszczeniach, w których wartość wskaźnika obciążenia termicznego WBGT wynosi 28°C i powyżej, przy wartości tempa metabolizmu pracownika powyżej 130 W/m²,

b) prace w warunkach zimnego mikroklimatu - prace wykonywane w pomieszczeniach o temperaturze powietrza poniżej 0°C,

c) bardzo ciężkie prace fizyczne - prace powodujące w ciągu zmiany roboczej efektywny wydatek energetyczny u mężczyzn - powyżej 8400 kJ, a u kobiet - powyżej 4600 kJ,

d) prace w warunkach podwyższonego ciśnienia atmosferycznego,

e) ciężkie prace fizyczne związane z bardzo dużym obciążeniem statycznym wynikającym z konieczności pracy w wymuszonej, niezmiennej pozycji ciała; przy czym ciężkie prace fizyczne to prace powodujące w ciągu zmiany roboczej efektywny wydatek energetyczny u mężczyzn - powyżej 6300 kJ, a u kobiet - powyżej 4200 kJ, a prace w wymuszonej pozycji ciała to prace wymagające znacznego pochylecia i (lub) skręcenia pleców przy jednoczesnym wywieraniu siły powyżej 10 kG dla mężczyzn i 5 kG dla kobiet (wg metody OWAS pozycja kategorii 4) przez co najmniej 50% zmiany roboczej.

3. Prace o szczególnym charakterze to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy.

4. Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w ust. 1.

5. Za pracowników wykonujących prace o szczególnym charakterze uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w ust. 3.

6. Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach uważa się także ubezpieczonych z tytułu działalności twórczej lub artystycznej tancerzy zawodowych, wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy prace związane z bardzo ciężkim wysiłkiem fizycznym.

7. Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się również osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Załącznik nie wymienia listonoszy ani pracy na stanowisku listonosza jako pracy w warunkach szczególnych. Katalog prac wymieniony w ustawie jest katalogiem zamkniętym. Stanowisko takie potwierdził także Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11.3.21 (sygn. akt I USKP 17/21) – „Wykaz prac określonych w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych jest zamknięty i nie podlega uzupełnieniu, co oznacza, że cech pracy "o szczególnym charakterze" lub "w szczególnych warunkach" nie mogą posiadać inne prace, choćby sposób ich wykonywania i ich jakość mogły obniżyć się z wiekiem”.

Z powyższych względów, nawet jeśli praca listonosza spełnia warunki pracy w warunkach szczególnych na podstawie art. 3 ustawy, a nie znajduje się wykazie, choćby poprzez wskazanie jej w sposób opisowy, nie jest traktowana jako praca w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze, a listonosze nie mogą nabyć prawa do emerytury pomostowej (dla przykładu wyrok SN z dnia 14.10.2020 , sygn. akt I UK 112/19 – osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową, która nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy „szczególnej” według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do tej emerytury jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować jako pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu obowiązujących przepisów).

Wobec powyższego konieczna jest zmiana przepisów prawa, które w sposób jednoznaczny uregulowałyby prawo listonoszy do wcześniejszej emerytury.

dr nauk prawnych Małgorzata Pundyk-Glet